

FoI synpunkter från SBMI till Utb dep 2011

Stockholm den 9 november 2011

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Synpunkter inför den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen

Sveriges Bergmaterialindustri, SBMI, vars medlemsföretag producerar bergkross, naturgrus och återvunnet inert material för bygg- och anläggningsändamål, vill med denna skrivelse lämna ett inspel till den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen. SBMI har också har medverkat i Svenskt Näringslivs motsvarande inspel och står helt bakom detta.

SBMI vill i tillägg till vad som uttrycks i Svenskt Näringslivs inspel föreslå att regeringen tillsätter en utredning som ser över incitamenten för en ökad forskarrörlighet mellan olika högskolor respektive mellan högskola och näringsliv. Det är till nackdel för alla parter att mobiliteten idag är alltför dålig. För att komma åt detta måste högskolans incitament för att samverka med näringslivet förbättras. Svenskt Näringsliv skriver i sitt inspel under punkten 2.1:

Som meritvärderingen ser ut inom den svenska högskolan idag lönar det sig ofta dåligt att vara en extern gränsgångare, dvs. en individ som i sin verksamhet rör sig mellan högskola och näringsliv. Näringslivserfarenhet värderas lågt eller inte alls när nya tjänster ska tillsättas inom högskolan. Högskolan förlorar i kunskap om näringslivets behov och frågeställningar, men även företagen förlorar på det bristande utbytet: hade fler forskare rört sig till och från näringslivet, så hade företagen haft bättre insikt i vad forskarutbildade medarbetare kan tillföra.

Rörlighet mellan universitet och högskolor premieras inte heller, till skillnad från exempelvis USA där man normalt inte får fortsätta forska inom den institution där man har disputerat. Följden är ett begränsat inflöde av nya idéer till svenska universitets och högskolors institutioner.

Inom lärosätena finns ofta tydliga organisatoriska gränser mellan utbildningen och forskningen. Nyttiggörande och kommersialisering av forskningsresultat sker många gånger åtskilt från de akademiska verksamheterna, exempelvis inom forskningsparker, holdingbolag eller innovationskontor. Glädjande nog har likafullt flera svenska lärosäten nyligen omorganiserat sig med direkt hänvisning till kunskapstriangeln och syftandes till bättre integration mellan dess delar.

Samtliga statliga forskningsfinansiärer bör ges i uppdrag att tillämpa ett brett perspektiv i all sin forskningsfinansierande verksamhet, där hela kunskapstriangeln ingår. Detta innebär att den vetenskapliga kvaliteten stärks genom att formaliserad samverkan understöds och premieras, och genom att hinder mot korsbefruktning genom samverkan undanröjs. Naturligtvis ska synen på nytta vara långsiktig och vid. Samtliga statliga universitet och högskolor bör i samma anda ges i uppdrag att formulera strategier för hur kunskapstriangeln kan implementeras i den egna verksamheten.

Det arbete som skett inom Utbildningsdepartementet med att utreda hur kriterierna för fördelning av statens fasta forskningsresurser till högskolan kan utvecklas, finner SBMI i ljuset av det ovanstående mycket intressant. Det är av största vikt att dessa kriterier utvecklas i en riktning som innebär att högskolans samverkan med näringslivet ges en egen, och tydlig, vikt.

SBMI förordar inrättandet av en "samverkansindikator" som kompletterar de befintliga indikatorerna publiceringar-citeringar och externa medel.

Ett annat problem är att den forskning som bedrivs vid högskolan idag alltför sällan leder till nytta, exempelvis i form av lösningar på vårt samhälles omedelbara utmaningar. Idag satsar högskolan på forskningsmiljöer där framför allt inomvetenskapliga idéer utvecklas. Även detta hänger samman med incitamentsstrukturen, då en utbredd uppfattning är att detta är en snabbare väg att få fram nya disputerade, vilket högskolorna belönas för.

SBMI anser att närmare kontakter mellan samhälle och företag gör att sannolikheten ökar för att det man forskar om kommer till någon form av nytta i framtiden. Och omvänt: med en alltför isolerad inomvetenskaplighet minskar sannolikheten att man utvecklar användbar kunskap.

En förändring genom inrättandet av en samverkansindikator enligt ovan skulle i förlängningen stimulera fler doktorander och forskare att skapa kontakter med näringslivet. Detta skulle berika såväl högskolan som näringslivet.

Inom delar av näringslivet finns dessutom en osäkerhet och skepsis till vad en disputerad kan tillföra verksamheten. Denna osäkerhet och skepsis bottnar ofta i att man inte tidigare har haft någon kontakt med disputerade. Skillnaden i grundsyn på vad en forskarutbildad person kan tillföra är mycket stor mellan exempelvis Tyskland, där disputerade forskare ganska lätt kan växla till att arbeta inom näringslivet, och Sverige, där man tenderar att ifrågasätta en disputerads förmåga att bidra till värdeskapande i företaget. Bristande kontakt med "den andra sidan" bidrar till okunskap och misstro.

Helst borde alla disputerade vara gränsöverskridare som jobbar ömsom i företag, ömsom inom högskolan. Då skulle företagen känna fler forskarutbildade och få en bättre bild av hur de kan utveckla affärer och lönsamhet. Då skulle också fler inom högskolan få möta problembaserade och samhällsrelevanta frågeställningar, vilka de kunde forska på även om de väljer att stanna kvar inom högskolan.

Inom ramen för samverkansindikatorer bör man även beröra meritvärdering i samband med tillsättandet av tjänster inom högskolevärlden. Idag ger ofta forskning i näringslivet inte någon akademisk merit. Frågan är om några år vid en industriell utvecklingsavdelning skulle kunna värderas likvärdigt en forskargärning vid högskolan under samma tid?

SBMI avser att återkomma i slutet av november 2011 med förslag till Näringsdepartementet rörande en förnyad innovationspolitik i syfte att skapa ett mer konkurrenskraftigt och hållbart samhälle.

Med vänliga hälsningar

Björn Strokirk
VD, Sveriges Bergmaterialindustri